

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ליל שמחת תורה, ה'תשל"א

יוצא לאור לשבת חול המועד סוכות, ה'תשע"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד שניאור זלמן שיחי

ליום הולדתו, יום הבהיר חיי אלול ה'תשע"ז

שנת הקהל את העם

וליום הכנסו בבריתו של אאע"ה

די תשרי, ה'תשע"ז

ולזכות אָחיו ואחיותיו

מנחם מענדל, חנה, אסתר,

חי' מושקא, רחל, לוי יצחק ושיינא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' שלמה חיים וזוגתו מרת מיכל שיחיו פלס

ולזכות זקניהם שיחיו

ועד הנחות בלה"ק

מכון לחוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הגיע מבית הכורך

תורת מנחם

התוועדויות כרך נח

הכולל את כל המאמרים והשיחות

מראש השנה עד ש"פ ויחי, י"ח טבת ה'תש"ל

בספר זה שיחות, מאמרים ומענות חדשים שלא ראו את אור הדפוס

שיחות ומאמרים אלו נלקמו אחד אחד מסלילי הקלטה ורשימות

שנרשמו בשעתם ע"י החוזרים שיהיו, ונשארו בכתובים עד לאחרונה

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

בס"ד.

פתח דבר

לקראת שבת חול המועד סוכות הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ליל שמחת תורה ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב חג הסוכות, ה'תשע"ז,

מאה וחמישים שנה להסתלקות היולא של אדמו"ר ה"צמח צדק" ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2016 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ב

בי"ה, כ"ב מני"א תשכ"א
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מט"ו מני"א, בו כותב ר"פ מהפעולות בשבועות שעברו.

ויהי רצון שגם להבא ימשיך בהאמור מתוך שמחה וטוב לבב וכמובן וגם פשוט באופן שלא רק שלא יגע בלימודו ובנגלה וחסידות ובהתמדה ושקידה דוקא, אלא אדרבה עוד יוסיף, והרי הובטחנו מצוה גוררת מצוה.

לכתבו אודות חילוק הזמנים בין לימוד נגלה וחסידות,

הנה הוראה כללית בזה נמצאת בקונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע; ובפרטיות יותר, שזהו תלוי בתכונת הנפש כשרונות וכו' יתייעץ עם המשפיע דא"ח שלו.

לכתבו אודות אופן ביטוי החולם, — ידועה שיש בזה שינויים ממדינה למדינה בין אשכנזים לספרדים ובאשכנזים גופא.

בטח אף שאינו מזכיר בפירוש עד"ז, שומר הוא שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

ברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב

הובטחנו מצוה גוררת מצוה: אבות פ"ד מ"ב.
בקונטרס עץ חיים: פרק כה.

בס"ד. שיחת ליל שמחת תורה (קודם הקפות), ה'תשל"א.

בלתי מוגה

א. [כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין, ואח"כ הורה שא' המסובים יקדש בקול רם, ויוציא י"ח את כל אלו שרוצים לצאת י"ח קידוש, ויכוין גם על "עם שבשדות"י. ואח"כ אמר:]

ידועה שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר² שבשמח"ת צריך כל אחד לקדש בעצמו, ולא לצאת ידי חובה ע"י מישהו אחר. ואף שמפורש כן בהשיחה, ובודאי צריך לקיימה, אבל אעפ"כ, צריכים להתחשב גם עם המציאות — שיש כאלו שאין יודעים אודות שיחה זו, ויתכן שירצו לשתות יין ולומר לחיים ללא קידוש, ולכן כדאי שא' מהקהל יקדש ויכוין להוציא י"ח את כל אלו שלא עשו קידוש, הן אלו שנמצאים כאן, והן אלו שאינם נמצאים כאן — "עם שבשדות", ואז יהי' הדבר על תיקונו.

*

ב. ביאור ענין השמחה ב"גמרה של תורה" וברכת שהחינו (לא רק על היר"ט שני דשמע"צ, אלא גם) על התחלת התורה³, אף שלימוד התורה הוא חיוב תמידי בכל רגע — כיון שלאחרי התענית והתשובה דיוהכ"פ⁴, מ"ת דלוחות שניות לבעלי — תשובה, נעשה כל אחד מישראל מציאות חדשה⁵, ואז בכחו להתחיל לימוד התורה באופן חדש, עד לאופן

כל ישראל" בא הב' ד"בראשית", ללא הפסק כלל, כן הוא גם הענין ד"נעוץ תחלתן בסופן" (ס"י שם), שכל ריבוי האותיות והתיבות שבין הב' ד"בראשית" להל' ד"לעיני כל ישראל", אינם מפסיקים, ואדרבה: הם מחברים, ועד שנחשבים לתיבה אחת.
(4) שבו אמר הקב"ה "סלחתי כדברך" (ראה לקו"ש חכ"ד ע' 570 הערה 10. וש"נ), ונפעלה שליחות הסליחה ומחילה וכפרה — לא רק "כפרה" ש"היא לשון קינוח שמקנה לכלוך החטא" (תניא אגה"ת פ"א), אלא "לכפר לפני ה' להיות נחת רוח לקונו", "שיהי' לרצון לפני ה' ומרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא כו" (שם פ"ב).
(5) בעל תשובה שלמעלה מצדיק, ועד ש"מקום שבעלי תשובה עומדין אפילו צדיקים

(1) ראה ר"ה בסופה.
(2) ראה שיחות ליל שמח"ת תש"ד; תש"ט בתחלתם (סה"ש תש"ד ריש ע' 32; תש"ט ע' 281). וראה גם שיחת ליל שמח"ת תשכ"ט בתחלתה (תו"מ חנ"ד ריש ע' 149). וש"נ.
(3) ולהעיר, שגמרה של תורה והתחלת התורה הם ענין אחד (שהרי "כל התורה ענין אחד" (תוספתא סנהדרין ספ"ז), שלכן, אף שישנו כלל "כי קאי רבי בהא מסכתא לא תשיילי' במסכתא אחרית" (שבת ג, ריש ע"ב), מ"מ, כל עניני התורה קשורים זב"ז). וכידוע הפתגם שמהאות ב' ד"בראשית" עד לאות ל' ד"לעיני כל ישראל" הרי זה תיבה אחת (ראה תו"מ — רשימת היומן ע' תג. וש"נ), וכשם שהענין ד"נעוץ סופן בתחלתן" (ספר יצירה פ"א מ"ז) הוא באופן שמיד לאחרי הל' ד"לעיני

שבאין ערוך (גם בהבנת והשגת השכל המדוד ומוגבל⁶), ע"ד שמצינו אצל ר' זירא⁷ שהוצרך להתענות⁸ "דלשתכח⁹ תלמודא בכלאה מיני" כדי שיוכל להגיע ללימוד הירושלמי באופן נעלה יותר באין ערוך; ושייכותו לא רק ליחיד סגולה¹⁰, אלא גם לכל אחד מ ישראל¹¹ (בהתאם לכך שהשמחה דשמח"ת היא אצל כל ישראל בשוה¹², ואינה קשורה עם הבנה והשגה, אלא דוקא עם ריקוד ברגלים, ודוקא כפי שהס"ת מכוסה במעיל¹³ באופן שאי אפשר לקרות בה¹⁴) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁵ בלקו"ש ח"ט ע' 371 ואילך.

* * *

גמורים אין יכולים לעמוד שם" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד), והיינו, שלא זו בלבד שאצל הצדיקים אין זה בכחות הגלויים, ואפילו לא בכחות המקלים (רצון ותענוג), אלא עוד זאת, שאין זה אפילו ב"כחולת" שלהם (ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 240 הערה 29); ואילו בעלי-תשובה — "עומדים" שם, "עמידה" דייקא, שמורה על העדר השינוי (כמ"ש הרמב"ם במורה נבוכים "ח"א פ"ג) בענין "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים" (זכרי' יד, ד). (6) כמובן מלשון התניא (פ"ה) שהשכל

"משיג ותופס כו'", שזהו כמו שתופסים ביד דבר גשמי.

(7) ב"מ פה, א.

(8) ולהעיר מהמבואר בתניא אגה"ת (ספ"ב) ש"סוד התענית הוא סגולה נפלאה להתגלות רצון העליון ב"ה... כמ"ש בישעי' (נח, ה) הלזה תקרא צום ויום רצון לה'", וגם ב"סגולה נפלאה" זו השתמש ר' זירא לשכוח תלמוד בבלי כדי שיוכל להגיע לעילוי דתלמוד ירושלמי.

(9) וע"ד שכדי לעלות מהאי עלמא לגן-עדן, שזהו עילוי שבאין ערוך, צריך לעבור "בהר דינור" כדי לשכוח חיוו דהאי עלמא (ראה תו"מ סה"מ אייר ע' רכד. וש"נ). ודוגמתו הו"ע התענית דיוהכ"פ, שע"ז מבטלים את הענינים הבלתי-רצויים שהיו לפניו, ונעשים דומים למלאכים שבגן-עדן.

(10) בדוגמת ר' זירא, שאודותיו דוקא מסופר שהתענה "דלשתכח תלמודא בכלאה מיני", ולא נאמר באופן כללי אודות כל תלמיד חכם שעלה מבבל לארץ ישראל.

(11) וכיון שמדובר אודות תורה שבכתב, לא יכול להיות הלימוד בעל-פה, שהרי "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה" (גיטין ס, ב). (12) ראה גם שיחת ליל שמח"ת תשכ"ט ס"ה (תו"מ שם ע' 153). וש"נ. (13) ראה גם שיחת ליל שמח"ת תשכ"ט ס"ה (תו"מ שם ע' 153). וש"נ. (14) וכיון שמדובר אודות תורה שבכתב, לא יכול להיות הלימוד בעל-פה, שהרי "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה" (גיטין ס, ב). (15) בשילוב שיחת ליל שמח"ת תשל"א.

הוספה

א

בי"ה, כז' מ"ח תשכ"ו
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה' בצלאל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני בתודה קבלת ספרו, הגאון החסיד מוילנא, ולפני זה הספר, הרבי אלימלך מליזענסק.

ואתו רוב הסליחה על אשר מכמה סיבות נתאחר אישור קבלת ספרים

אלו.

ותקותי אשר גם להבא ישלח לכאן מפרי עטו אשר יוציא לאור.

ויהי רצון אשר ינצל הכשרונות, בהם חונן מהשגחה עליונה, להחדיר רוח אהבת השם ויראת השם בסביבתו הקרובה וגם הרחוקה, והרי הובטחנו דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל לב השומע ופועלים פעולתם, — אף כי אינו דומה שמיעת דברי מוסר (והתעוררות) לראי' וקריאה בספרים.

במיוחד ראוי לציין לשבת, על אשר הוסיף בספריו ציונים ומראה מקום,

שכמה תועלויות בזה, ולכל לראש שניתנת האפשרות להקורא להרחיב הידיעות שלהן בכמות ובאיכות בהענינים אודותם מדובר בפנים הספר.

נהניתי על אשר השמיט בספרו הראשון הנ"ל פרקים מסוימים, ע"ד

המחלוקת הידועה, והטעם מובן ופשוט.

בכבוד ובברכה.

א

מוה' בצלאל: לנדוי. אגרת נוספת אליו (ט"ו סיון תשכ"א) — נדפסה בקונטרס לחג השבועות תשע"ב.

ספרו, הגאון החסיד מוילנא: ירושלים, תשכ"ה.

הספר, הרבי אלימלך מליזענסק: ירושלים, תשכ"ג.

הובטחנו דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל לב השומע: ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.

אינו דומה שמיעת דברי מוסר.. לראי' וקריאה בספרים: הקדמת התניא.

הוסיף בספריו ציונים ומראה מקום: ראה אגרת אליו שנשמך לעיל.

שניתנת האפשרות להקורא להרחיב הידיעות כו': ראה גם אג"ק ח"א אגרת ג'תשל"ב. ח"ב אגרת ד'קלד (ס"א).

נהניתי על אשר השמיט כו': ראה גם שיחת קודש תשמ"א ח"ב (בהוספות) ע' 825.

יהודי לומד תורה ומקיים מצוות, וגם ישן כפי שיהודי צריך לישון, אזי נעשה מעמד ומצב כפי שהי' אצל חזקי' שאמר להקב"ה (לאחרי שעשה כל מה שהי' ביכלתו לעשות) "אניי" אין בי כח .. (אפילו) לומר שירה, אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה" ...!

ואם הדברים אמורים בזמנו של חזקי', שאצלו הי' רק הענין ש"ביקש הקב"ה לעשות חזקי' משיח"112, אבל הדור לא הי' ראוי לכך, ועדיין לא הגיע הזמן כו' — עאכו"כ עכשיו, לאחרי ש"כלו כל הקיצין"113, וכמ"ש אדמו"ר האמצעי"114 שכבר יצאו י"ח כל הענינים כו', ו"אין הדבר תלוי אלא בתשובה"115, וכמ"ש הרמב"ם"115 ש"כבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין" — "היום אם בקולו תשמעו"116, כיון ש"אני היום ילדיתיך"117.

ואז נעשה הענין ד"אני נסכתי מלכי", כב' הפירושים שבזה (כנ"ל סי"ג) — שעיי"ז שבנ"י מגלים את הניצוץ משיח שבכל אחד, אזי מתגלה משיח הכללי, ובאופן ש"עמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמת ה' .. והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל, הרי זה משיח בודאי"118 — יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש!

(111) איכ"ר פ"ד, טו.
 (112) סנהדרין צד, א.
 (113) שם צז, ב.
 (114) שעה"ת ספ"ה. וראה גם תו"מ חנ"ז
 (115) הלי' תשובה פ"ז ה"ה.
 (116) תהלים צה, ז. וראה סנהדרין צח, א.
 (117) שם ב, ז.
 (118) רמב"ם שבהערה 54.

ג. אך עדיין אינו מוכן:

ע"פ האמור לעיל¹⁶ נמצא שהשמחה דשמח"ת (ששייכת לכל אחד מישראל) אינה קשורה עם ענין שישנו כבר בפועל ממש, אלא רק עם הנתינת כח לזה. וא"כ, היו צריכים לקבוע השמחה על מ"ת דלוחות שניות ביוהכ"פ עצמו (או מיד לאחריו), שאז מקבלים הכח על החידוש בתורה באופן של אין ערוך, ולמה ממתנינים עם שמח"ת עד לאחרי חג הסוכות?

והביאור בזה:

אילו היו קובעים שמח"ת ביוהכ"פ מצד ענין הנתינת כח בלבד — הי' זה היפך ענין התורה, ש"לא בשמים היא"17, אלא ניתנה למטה דוקא, כדי שתהי' לא רק בכח, אלא דוקא בפועל ובגלוי.

ולכן יש צורך להמתין עד שתהי' התחלה בלימוד התורה בפועל, לכל-הפחות במקצת — אפילו תיבה או אות אחת,

[ולהעיר מהידוע שכל התורה כלולה בעשרת הדברות (שכוללים כל תרי"ג מצוות, כפי שפירש הרס"ג באזהרות¹⁸, וכדאיתא בירושלמי¹⁹ על הפסוק²⁰ "מזה ומזה הם כתובים", "בין כל דיבור ודיבור דקדוקי' ואותיותי' של תורה"), ועשרת הדברות כלולים בדיבור הראשון, והדיבור הראשון כלול בתיבה הראשונה — "אנכי" (כדאיתא בספרים ברי"סמכא, ומרומוז גם בגמרא²¹: "אנכי נוטריקון אנה נפשי כתבית יהבית"), ועד להמובא בשם הבעש"ט²², שכל התורה כלולה באות א' ד"אנכי"²³. ועד"ז כנוד"ד, שגם ע"י תיבה או אות אחת לוקחים את התורה כולה]²⁴,

ורק אז יכולים לערוך שמחת תורה.

ד. ובפרטיות יותר:

לאחרי עבודת התשובה של יוהכ"פ שעל ידה נעשה האדם "ברי' חדשה" — מתחיל סדר עבודה חדש.

(16) הערה 10.
 (17) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.
 (18) פרש"י משפטים כד, יב.
 (19) שקלים פ"ו סה"א.
 (20) תשא לב, טו.
 (21) שבת קה, א (לגירסת הע"י).
 (22) ראה בן פורת יוסף כג, ד.
 (23) ולכן מצינו שכ"ק מו"ח אדמו"ר הקפיד ודייק ביותר בנוגע ללימוד האותיות
 (24) ראה גם שיחת ליל שמח"ת (קודם הקפות) תשכ"ט ס"ז (תו"מ חנ"ד 154 ואילך). וש"נ.

וסדר העבודה — שתחילה צ"ל קיום המצוות ולאח"ז לימוד התורה, כמו במ"ת שבנ"י הקדימו נעשה לנשמע²⁵, והיינו, שבתור הקדמה ללימוד התורה — "נשמע", צ"ל קיום המצוות — "נעשה".

ובכן: הענין ד"נעשה", קיום המצוות, הוא בחג הסוכות, שבו מקיימים מצות סוכה ומצות נטילת ד' מינים — לאחרי ההכנה של ד' הימים שבין יוהכ"פ לסוכות שבהם "כל ישראל עסוקין במצוות, זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו" (שלכן נקרא היום שלאח"ז "יום הראשון"²⁶, "ראשון לחשבון עונות"²⁷; ולאחרי העבודה דקיום המצוות ("נעשה") בחג הסוכות, אזי מתחילה העבודה דלימוד התורה ("נשמע"), ואז נקבע גם היו"ט דשמחת תורה (בברכת שהחיינו על התחלת התורה מחדש).

ועד"ז בתורה גופא: לכל לראש ישנו ענין ההקפות והריקודים שמגלים את עצם הנשמה — בדוגמת הקדמת נעשה לנשמע, ולאח"ז ישנו הענין דלימוד התורה.

ה. ועפ"ז מובן שהענין דשמחת תורה נקבע (לא על ענין התורה כפי שהוא בכח, אלא) כשיש כבר התחלה של לימוד התורה בפועל.

וכן בנוגע לברכת שהחיינו על התורה — שהברכה היא רק כשישנו התחלת הלימוד בפועל, וכמו בברכת שהחיינו על פרי, שלא די בכך שיודעים שישנו אילן שבו צומח פרי, אלא יש צורך שהפרי יהי מונח בפועל על שולחנו, וכדאיתא בסידור בנוגע לפרי חדש לצורך ברכת שהחיינו בליל ב' דר"ה: "ויתן עיניו בו ויאמר שהחיינו"²⁸.

ומזה מובן גם בנוגע לברכת שהחיינו על התורה, שיש צורך בהתחלת לימוד התורה בפועל. — זוהי אמנם רק התחלה בלבד, אבל זוהי התחלה של לימוד התורה בפועל. ודוקא אז ישנו אמיתית ענין התורה.

* * *

ו. אך עפ"ז יכולים לחשוב שמספיק לימוד התורה כשלעצמו, בתור חכמה נעלית ביותר, כמ"ש²⁹ "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", שזהו ענין של חכמה ובינה בלבד.

ובכן, צריך לידע שאין האמת כן, אלא התכלית של לימוד התורה

(25) משפטים כד, ז. וראה שבת פח, א. (28) וראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"ר ס"ו. וש"נ. (26) אמור כג, מ. (27) ויק"ר פ"ל, ז. (29) ואתחנן ד, ו.

הולכים הם ל"תיאטרון". וכיון שכך נהוג אצלם, הנה מסתמא יש לזה איזה מקום ושרש בקדושה. וכיון שמעמד זה הוא "לעומת" האסיפה שלהם, צריך להיות גם כאן עד"ז. (וסיים בבת-שחוק): וכיון שלא שייך ללכת ל"תיאטרון", נוסף לכך שאין זמן עבור ענין כזה וכו' — יעשה מישהו עכשיו "קוליע", ובכך יצאו י"ח ענין ה"תיאטרון"!!!

[הבעה"ב של מדינת אנגליא עשה "קוליע", ואמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבזה יוציא י"ח את כל העולם כולו.

ואח"כ אמר (בעמידה):

לכאורה אינו מובן: מהו הצורך בכל סדר ההצבעה של נציגי המעצמות הגדולות וכל שאר המדינות, וענין ה"תיאטרון" כו', בגלל ש"רגשו גוים ולאומים יהגו" — הרי הקב"ה קבע את חג הסוכות שבו מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם¹⁰⁷, ובדרך ממילא מתבטלים שבעים השרים לגבי בני"י!?

והמענה על זה — כמ"ש בקאפיטל הנ"ל גופא¹⁰⁸, שהקב"ה אומר "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחוזתך אפסי ארץ":

לכאורה, כיון ש"רגשו גוים ולאומים יהגו... על ה' ועל משיחו", הרי זה צריך להיות באופן ד"עשה למענך (אם לא למעננו", שהרי כל בריאת העולם היא "בשביל ישראל שנקראו ראשית"¹⁰⁹), וא"כ מדוע צריך להיות הענין ד"שאל ממני"?

אך הענין הוא, שאכן הי' יכול להיות מעמד ומצב שיהיו לבני"י כל הענינים, עולם הזה ועולם הבא וכו', כדי שיוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות מתוך מנוחה, אבל, בגלל שרצונו של הקב"ה שיהי' "ואתנה גוים נחלתך ואחוזתך אפסי ארץ", לכן עושה שיהי' הענין ד"רגשו גוים ולאומים יהגו"; וכיון שאצלם הרי זה בדיבור, רצונו של הקב"ה שגם אצל בני"י יהי' זה בדיבור — "שאל ממני".

וכאשר ישנו הענין ד"שאל ממני" [לא שאלה שהיא מתנה על מנת להחזיר ח"ו, אלא ע"ד מ"ש¹¹⁰ "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה וגו'", שזוהי מתנה גמורה שלא על מנת להחזיר] — אזי מבטיח הקב"ה ש"אתנה גוים נחלתך ואחוזתך אפסי ארץ".

ויכולים לדרוש שהקב"ה בעצמו יעשה את כל הענינים. — אם רק

(109) פרש"י ורמב"ן ר"פ בראשית. ובכ"מ. (110) שמות ג, כב.

(107) סוכה נה, ב. ועוד. (108) פסוק ח.

יג. [כ"ק אדמו"ר שליט"א קרא לבעלי-הבתים¹⁰³ של ארבע המעצמות הגדולות ("מיינע ביג פאָר"), ונתן להם משקה לחלק בין המסובים. וכן נתן משקה לבעה"ב של ארץ ישראל לחלק בין המסובים, באמרו, שיקייים מ"ש¹⁰⁴ "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר". ואח"כ נתן לו גם את המזונות עבור העזרת-נשים.

ואח"כ אמר: לאחר המעצמות הגדולות באים כל שאר המדינות. והורה שהבעלי-בתים של כל שאר המדינות יאמרו "לחיים".

ואח"כ עמד מלא קומתו ואמר: [

הסדר הוא, שלאחרי שישנם נציגי כל המדינות, ה"טשערמאָן" וכו', עורכים "הצבעה", וכאשר ההצבעה היא באופן שכולם בלי יוצא מן הכלל ("יונאנימעס") מחליטים פה אחד, אזי כן יקום.

ובכן: יחליטו עכשיו כולם יחד שעם ישראל אמת, התורה אמת, "וה' אלקים אמת"¹⁰⁵, "ואמת הוי' לעולם"¹⁰⁶, היינו, שכל העולם כולו צריך להתנהג ע"פ תורת אמת. וכל אלו שמסכימים על זה, יאמרו כולם ביחד "לחיים"!

[לאחרי שכולם אמרו "לחיים", התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון שמח, ואח"כ אמר (בעמידה):

הסדר הוא, שלאחרי שהם גומרים את ההצבעה וההחלטה כו',

104 אסתר ח, טז.

105 ירמי' יו"ד, יו"ד.

106 תהלים קיז, ב.

עירק. הרב זכרי' גורי — תימן. הרב אברהם יצחק גליק — גרמני. הרב יוסף ווינברג — דרום-אפריקה. הרב רפאל טאויל — ארגנטינה. הרב יצחק הענדל — קנדה. הרב יהודה לייב רסקין — מרוקו וטוניס. הרב אברהם אזבא — דנמרק. הרב זלמן אבולסקי — רומני. והרב משה פנחס כץ — פולין. (** יש לציין שלמחרת (ביום שמע"צ לפני תפילת מנחה) ניגשו אל כ"ק אדמו"ר שליט"א ה"בעלי-בתים" של ארבעת המדינות הגדולות (רוסי, אנגלי, צרפת וארה"ב) ושל אה"ק, ומסרו לו את החלטתם — שבכח זה שהתמנו כבעלי-בתים של המדינות, ממנים הם את כ"ק אדמו"ר שליט"א כ"בעל הבית על העולם".

103 בליל שמע"צ לפני הקפה ד', צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א להגבאי להכריז: ע"פ משי"נ (האינו לב, ח) "יצב גבולות עמים למספר בני ישראל" — יכבדו בהקפה זו אלו שיתמנו ע"פ תורה (להיותם רבנים או ראשי-ישיבות*) בתור "בעלי-בתים" על מדינות העולם**.

(* ואלו הם: הרב חיים שלום סגל — ארץ הקודש. הרב יהודה קולאשר — רוסי. הרב חיים מרדכי אייזיק חוזקוב — המדינות הלטביות ופינלנד. הרשיג — מצרים (כיון שביקר שם עם אדמו"ר מהור"י"צ). הרב שמואל לויטין — ארצות-הברית. הרב יוסף גולדברג — צרפת. הרב ברוצין ס"טוב — אנגלי. הרב בנימין אליהו גורודצקי — שאר מדינות אירופה. הרב אבא פליטקין — אוסטרלי. הרב צבי חיטריק — ברזיל. הרב יצחק ידגר —

היא — שיומשך בהרגש הלב, ו"לבא פליג לכל שייפין"³⁰, ועד שיומשך למעשה בפועל, והיינו, שלימוד התורה צריך לחדור את כל מציאות האדם, מהמוח שבראש עד לרגל, כולל גם העקב שברגל, וכמ"ש³¹ "עקב אשר שמע אברהם", היינו, שאצל אברהם אבינו הי' אפילו העקב שברגל במעמד ומצב ש"שמע בקולי"³².

ז. וענין זה מודגש גם בריקודים שבשמח"ת, שהשמחה חודרת עד לעקב שברגל.

ולהעיר גם מסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחת שמח"ת תש"א³³ ("ויהי בשלושים שנה"³⁴), שבשמח"ת מוצאים המלאכים בגן-עדן סוליות של נעלים ("פאָדמיאַטקעס, פּאַנטאַפּל") שנקרעו מרוב הריקודים! ... והגע עצמך:

סוליית הנעל היא החלק הכי תחתון שבנעל, והיינו, שנוסף לכך שכללות הנעל הוא לבוש הרגל שלמטה משאר לבושי הגוף, ונעשה מעור היותר תחתון (ולא כמו העור שממנו עושים רצועות של תפילין, להבדיל, או העור שממנו עושים לבוש לראש), הנה נעל גופא אין זה רצועות הנעל (כפי שהי' בזמן הש"ס שרצועות הנעל היו מגיעים עד השוקיים³⁵), אלא החלק הכי תחתון שבו.

ואעפ"כ, דוקא שם (ב"פאָדמיאַטקעס" ו"פּאַנטאַפּל") נמשכת וחדרת השמחה דשמח"ת, וכפי שיתבאר לקמ"ל³⁶.

ותיריה מזה, שדוקא הריקוד ברגלים פועל הגבהה גם בלב ובראש: יש אופן שהאדם יושב במקומו ומגבי' רק את רגליו. אבל בשמח"ת אין לישיב במקומו, אלא צריך לרקוד, ואופן הריקוד הוא שע"י הרגלים דוחף האדם את עצמו להתרומם מהארץ, ועי"ז מתרומם כל הציור קומה שלו, גם הלב והראש.

אמנם ביכלתו להתגלגל ("זיך איבערקולען") באופן שהראש הוא למטה, שאז נעשה הריקוד וההגבהה ע"י הראש. אבל, אין זה הסדר

30 ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא, ריש 108. וש"נ.

31 תולדות כו, ה. 32 ראה סה"ש תרצ"ט ריש ע' 345. וש"נ.

33 ראה שיחת ש"פ בראשית התועדות וש"נ.

34 ראה שיחת ש"פ בראשית התועדות וש"נ.

35 ראה שיחת ש"פ בראשית התועדות וש"נ.

36 בשע"ת היום ס"ח (סה"ש תש"א ב' — המשך לשמח"ת ס" (לקמן ע' ...).

הרגיל של ריקוד. אם הוא רק אדם נורמלי, אזי סדר הריקוד הוא באופן שההתחלה היא מהרגלים, ועי"ז מתרומם גם הלב והמוח.

ח. וכאשר לימוד התורה הוא באופן שנמשך למעשה בפועל, הרי זה פועל גם המשכת הברכות למטה, כמ"ש³⁷ "אם בחוקותי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה", אזי "ונתתי גשמיכם בעתם"³⁸, וכפירוש הבעש"ט³⁹ "גשמיכם" היינו הגשמיות שלכם, "ונתתי שלום בארץ"⁴⁰, וכל הברכות המנויות בפרשה.

וזוכים לשנת תורה, שנת שלום וכו', ככל אותיות האלף-בית לפי הסדר דתשר"ק, עד לשנת אורה, שנת ברכה, שנת גאולה וכו', ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

ט. בהמשך להאמור לעיל (ס"ג ואילך) שלא מספיק ענין התורה כפי שהוא "בכח", אלא צ"ל לימוד התורה בפועל, ולכן לא קבעו שמח"ת מיד לאחר יוה"כ"פ, אלא רק לאחר שישנה התחלת לימוד התורה מחדש בפועל — הנה כשם שהדברים אמורים בנוגע לכלל ישראל, כן הוא בנוגע לכל יחיד:

לא די בכך שיהי' אצלו ענין התורה בכח — שיתן מכספו כדי שאחרים יוכלו ללמוד תורה, אלא גם הוא בעצמו צריך ללמוד תורה בפועל.

גם אם הוא בעל-עסק, ומנהל את העסק ע"פ תורה, באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁴¹, ועד באופן נעלה יותר: "בכל דרכיך דעהו"⁴² — אין זה פוטר אותו מהחיוב של לימוד התורה, כמבואר בשו"ע⁴³ שכל אחד מישראל חייב לקבוע עתים לתורה, פעמיים במשך המעט-לעת, ביום ובלילה.

וכן מי שעוסק בצרכי ציבור, שבשעת מעשה פוטרת אותו התורה מכל שאר הענינים⁴⁴ — אין לו לחשוב שבגלל זה נפטר מהשיעורים שלו

(37) ר"פ בחוקותי ובתו"כ ופרש"י. (42) משלי ג, ו. וראה לקו"ש ח"י ע' 104.
 (38) שם, ד. וש"נ.
 (39) ראה כש"ט סוסר"ז. וראה גם תו"מ וש"נ.
 (40) שם, ו. (44) ראה לקו"ש ח"ט ע' 380 ובהערה
 (41) חנ"ח ע' 381. וש"נ. (43) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד.
 (42) ח"כ ע' 248 ובהערה 40. חכ"א ע' 245 ובהערה 14. וש"נ.

בפניהם, ועד כדי כך ש"מאן דמחוי במחוג קמי מלכא"⁹¹ חייב מיתה! וכפי שראו בפועל שכבר ניכוו פעם ופעמיים, וללא ספק שיוסיפו להיכוות, וכיון שכן, הרי לפלא שממשיכים בכך; "פראים, וואָס קריכט איר"? ...!

ולכן, ברור הדבר שכל מה ש"רגשו" ו"יהגו" — הרי זה "ריק", ולא יפעל מאומה.

וענין זה קשור גם עם מ"ש במזמור "לדוד ה' אורי" שאומרים מהתחלת חודש אלול עד לשמע"צ ושמח"ת, שכיון ש"ה' אורי וישעי", הנה "ממי אירא", וכיון ש"ה' מעוז חיי", "ממי אפחד"⁹², וגם אם "תקום עלי מלחמה" — בגלל שהקב"ה רוצה להעניש את הגויים (זיי דאַרפן כאַפּן אַ פּסק") — "בזאת אני בוטח"⁹³, שקשור עם מ"ש⁹⁴ "בזאת יבוא אהרן אל הקודש"⁹⁵, והרי כניסת אהרן אל הקודש היתה באופן ש"כל אדם לא יהי' באוהל מועד"⁹⁶, "אפילו אותן שכתב בהם⁹⁷ ודמות פניהם פני אדם"⁹⁸, כי אם ישראל וקוב"ה בלבד; וענין זה נמשך בגילוי בשמח"ת⁹⁹.

וסיום המזמור הוא "אשרי כל חוסי בו", שענין זה קשור עם חג הסוכות, כמ"ש¹⁰⁰ "וסוכה תהי' גו' למחסה ולמסתור מזרם וממטר", וכיון שישנו ענין ה"מחסה", "חוסי בו", אזי נעשה הענין ד"אשרי", שעל זה נאמר בגמרא¹⁰¹ "כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי, פתח באשרי, דכתיב אשרי האיש, וסיים באשרי, דכתיב אשרי כל חוסי בו" (שהרי "אשרי האיש ולמה רגשו גוים" (דאשרי כל חוסי בו סיומא דלמה רגשו גוים הוא) חדא פרשה היא), והרי הענין ד"אשרי" שנאמר בתהלים כ' פעמים¹⁰² קשור עם ענין הכתר שלמעלה מסדר ההשתלשלות, שזהו"ע שבאין ערוך, ולכן פועל שכל הענינים הבלתי-רצויים (ובנדו"ד — הענין ד"רגשו גוים ולאומים יהגו") יתהפכו לטוב⁷³.

(91) חגיגה ה, ב. (98) ירושלמי יומא פ"א ה"ה.
 (92) תהלים כז, א. (99) ראה זהר ח"א סד, א"ב. רח, ב. ח"ג
 (93) שם, ג. לב, א. קד, ב.
 (94) אחרי טז, ג. (100) ישעי' ד, ו.
 (95) ראה ויק"ר רפכ"א. אוה"ת אחרי ע' (101) ברכות יו"ד, רע"א (ובפרש"י).
 (96) שם, יז. (102) מדרש תהלים (בתחלתו). הובא ונת'
 (97) יחזקאל א, יו"ד. רפז.

יב. כתיב⁷⁴ "למה רגשו גוים ולאומים יהגו", "יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים", והצד השווה שבהם — ש"נוסדו יחד על ה' ועל משיחו".

וב' פירושים ב"משיחו": פי' הא' — כפשוטו — שקאי על דוד ועל מלך המשיח⁷⁵, ופי' הב', כמ"ש האבן יחיא שקאי על כל אחד מישראל.

וע"ד ב' הפירושים בפסוק⁷⁶ "דרך כוכב מיעקב": הפירוש הפשוט, שקאי על מלך המשיח (כמ"ש הרמב"ם בהל' מלכים⁷⁷, ובפירוש רש"י על התורה⁷⁸), ופירוש נוסף, שקאי על כל אחד מישראל (כדאיתא בירושלמי⁷⁸ שכאשר משהו חלם ש"בלע חד כוכבא", אמר לו רבי ישמעאל "יהודאי קטלא").

וב' הפירושים שייכים זל"ז, כי, משיח הוא נשמה כללית של כל בני"י, והסדר ב"כלל" ו"פרט", שבכל פרט ישנו מהכלל, ובנדוד, שבכל אחד מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח (כמ"ש במאור עינים⁷⁹ בשם הבעש"ט).

וכאשר הגוים כו' באים "על ה' ועל משיחו", אומרים: "ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו"⁸⁰ — שיש ב' פירושים ב"מוסרותימו" ו"עבותימו": (א) רצועות תפילין של יד ושל ראש⁸¹, (ב) ציצית ותפילין⁸². וכל זה — כל הצרות מהגוים כו' — מתחיל מזה ש"נעשו גרים גרורים" (כדברי הגמרא במסכת ע"ז⁸³), וכפי שיתבאר לקמן⁸⁴ (כיון שאין זה הזמן המתאים לכך).

אך על זה נאמר "יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו"⁸⁵, כיון שהקב"ה אומר⁸⁶ "ואני נסכתי מלכי"⁸⁷ — דקאי לא רק על דוד המלך, אלא גם על כל אחד מישראל, שהרי "כל ישראל בני מלכים הם"⁸⁸, ויתירה מזה: "מלכים" (כלשוון הזהר⁸⁹ והתקו"ז⁹⁰), וכיון שכל אחד מישראל הוא מלך, אין לאף אחד שליטה עליו, ואדרבה: כולם מתבטלים

74 תהלים ב, א-ב.
75 ראה פרש"י וראב"ע עה"פ.
76 בלק כד, יו.
77 רפי"א.
78 מע"ש פ"ד ה"ו.
79 ס"פ פינחס.
80 תהלים שם, ג.
81 מדרש תהלים עה"פ.
82 ירושלמי ע"ז פ"ב ה"א. הובא בתוס'
ע"ז ג, ריש ע"ב. יל"ש ישעי' רמז תנב.
83 שם.
84 ראה שיחת ש"פ בראשית (התועדות
ב) המשך לשמח"ת ס" (לקמן ע'...)
85 שם, ד.
86 שם, ו.
87 נזכר גם הכתוב (שם, ז): "אני היום
ילידתיך".
88 שבת סז, א. וש"נ.
89 ח"ב כו, ריש ע"ב.
90 בהקדמה (א, ריש ע"ב).

בתורה, אלא עליו לדעת שגם הוא חייב (כמו כל אחד מישראל) בקביעות עתים לתורה.

ואדרבה: דוקא ע"י לימוד התורה תהי' לו הצלחה בכל הענינים, הן בעניני העסק והן בעניני הכלל, שכן, אצל בני"י, התורה היא "כלי" ו"כוס של ברכה" לכל הענינים⁴⁵.

י. ולכן, בעמדנו בשמח"ת, צריך כל אחד לקבל על עצמו החלטה טובה — להוסיף בלימוד התורה.

ושלא כדעת הטועים שההחלטה שהם צריכים לקבל על עצמם היא להשתדל שאחרים יוכלו ללמוד תורה, לתמוך בתלמידי חכמים כו', ובפרט שעושה חשבון שכיון שאין לו כשרונות טובים, לא יוכל להצליח כ"כ בלימוד התורה, ולכן מוטב שיעסקו בתורה אלו שיש להם כשרונות טובים שיכולים להצליח בלימודם, ואילו הוא יעסוק בעסקיו, כדי להרויח כסף שיוכל ליתן עבור לומדי תורה — אלא גם הוא חייב ללמוד תורה בעצמו, כנ"ל.

וכאשר יחליטו באמת, ובפרט בעת-רצון דשמח"ת — בודאי יוכלו לקיים זאת.

ואם עולה במוחו סברא הפכית — צריך לידע שזוהי טענת ה"מלך זקן וכסיל"⁴⁶, ולכן אין לו מה להתפעל ממנו, שהרי אדם נורמלי אינו מתפעל מ"כסיל"!!!

ואדרבה: ע"י לימוד התורה, יהפוך גם אותו לטוב,

— ובפרט בבואנו מיוהכ"פ, שבו היתה שלימות התשובה באופן ש"זדונות נעשו לו כזכיות"⁴⁷, ועד ל"זכיות" (ללא כ"ף הדמיון) ממש⁴⁸ —

ועד שנעשה הענין "ואולך אתכם קוממיות"⁴⁹ (שזהו סיום וחותם הברכות המנויות בפרשה ד"בחוקתי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה") — "שתי קוממות"⁵⁰, יצר טוב ויצר רע, נפש האלקית ונפש הבהמית, כיון שגם יצה"ר ונה"ב נתהפכו לטוב.

ובאופן כזה פועלים אפילו על אומות העולם — שגם הם יכירו בכך שהקב"ה ברא את העולם,

45 (47) יומא פו, ב.
46 ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' קסו. וש"נ.
47 ריש ע"ב.
48 ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' קסו. וש"נ.
49 בחוקתי כו, יג.
50 (46) קהלת ד, יג.
47 (47) יומא פו, ב.
48 ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' קסו. וש"נ.
49 בחוקתי כו, יג.
50 (46) קהלת ד, יג.

— כמסופר בגמרא⁵¹ שכאשר תירגמו את התורה עבור הגויים בימי תלמי המלך, שינו וכתבו "אלקים ברא בראשית את השמים וגו'", שבאופן כזה ברור גם אצל הגויים שהקב"ה ברא את העולם [אבל בני"י יודעים ש"בראשית ברא אלקים" — שגם של אלקים הו"ע של בריאה, שהרי שם הוי' הוא נעלה יותר; משא"כ גויים שאינם יודעים אודות שם הוי'⁵², צריך לומר להם "אלקים ברא בראשית"], שכל זה נעשה ע"י התורה —

ועד שמהפכים גם את הענין ד"רגשו גוים ולאומים יהגו"⁵³, וכמ"ש⁵⁴ "כי אז אהפוך אל עמים גו' לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד", בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

יא. בהמשך להמוזכר לעיל (ס"ב) ששמח"ת קשור עם לוחות אחרונות שניתנו ביוהכ"פ — יש בזה עוד ענין:

יוהכ"פ הוא הזמן היותר מקודש בשנה, ולכן היתה עיקר עבודת היום ע"י הכהן גדול, שהוא המקודש ביותר מכל בני"י, שהי' נכנס לקדש הקדשים, שהוא המקום המקודש ביותר, והיינו, שאז נצטרפו הענינים המקודשים ביותר הן בעולם הן בשנה והן בנפש⁵⁵.

ודוקא אז היתה הכפרה שנפעלה ע"י עבודת הכה"ג תלוי' בתנאי שיהי' נשוי, כמ"ש⁵⁶ "וכפר בעדו ובעד ביתו", "ביתו זו אשתו"⁵⁷ [וכפי שנתבאר בהתוועדות דששי בתשרי⁵⁸, שענין זה קשור עם דברי ר' יוסי⁵⁹ "מימי לא קריתי לאשתי אשתי... אלא לאשתי ביתי"], ולולי זאת לא הי' יכול להיות ענין הכפרה לא רק עבור הכה"ג ומשפחתו, אלא גם עבור כלל ישראל.

וכיון שכל עניני ר"ה ויוהכ"פ מתגלים "ליום חגיגו"⁶⁰, בחג הסוכות⁶¹ — מצינו גם בחג הסוכות הדגשה מיוחדת בנוגע לנשים⁶²:

בנוגע לשמחת בית השואבה — כותב הרמב"ם⁶³ ש"לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה⁶⁴, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע", והיינו, שגם הנשים (שפטורות ממצות עשה⁶⁵ שהזמן גרמא⁶⁶) היו באות לראות ולשמוע, וכיון שהיתה זו ראי' ושמיעה ע"פ תורה, בודאי פעלה פעולתה כו'.

ומודגש יותר בדברי המשנה⁶⁷: "מוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול", ומבואר בגמרא⁶⁸: "מאי תיקון גדול... כאותה ששינו חלקה היתה בראשונה והקיפיה גזוזטרא והתקינה שיהיו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה" — שמזה מובן גודל החשיבות שגם הנשים יראו וישמעו, שהרי בדרך כלל לא היו משנים מאומה בבנין ביהמ"ק, שהי' באופן ד"הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל"⁶⁹, ואעפ"כ, בנו גזוזטרא מיוחדת⁷⁰ כדי שגם הנשים יוכלו לראות ולשמוע.

ועד"ז מצינו בשמח"ת בנוגע ל"הקפות", שאע"פ שבפועל רוקדים רק האנשים, הרי מנהג ישראל שגם הנשים באות לראות ולשמוע, ובודאי שזה פועל עליהן כו'.

ועי"ז יש נתינת כח שלימוד התורה אצל כל בני"י יוכל להיות באופן נעלה יותר באין ערוך — כמו ביוהכ"פ, שהענין ד"ביתו זו אשתו" פועל את הכפרה של כלל ישראל.

וענין זה מודגש גם בקריאת היום — שקורין גם את הפסוקים⁷¹ "זכר ונקבה ברא אותם ויברך אותם גו' ויאמר להם גו' פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה" (ולא כמו בפ' בראשית, שממשיכים לקרוא גם אודות חטא עה"ד, אלא קורין רק אודות המעמד ומצב שהי' קודם החטא, "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם"⁷², שאז הי' כל העולם בשלימותו)⁷³.

* * *

(67) סוכה נא, סע"א.
 (68) שם, סע"ב.
 (69) דברי הימים-א כח, יט. סוכה שם.
 (70) בנוגע למש"נ בשיחה שבגלל זה דחו שמחת בית השואבה למוצאי יו"ט — ראה שיחת ש"פ בראשית...
 (71) בראשית א, כז-כח.
 (72) נוסח ברכת אירוסין ונשואין. וראה גם תו"מ חנ"ז ס"ע 89. וש"נ.
 (73) חסר הסיום (המור"ל).

(63) ה' לולב פ"ח הי"ד.
 (64) נזכר גם הדייק שבמשנה נאמר רק "חסידים ואנשי מעשה" (ובגמרא ניתוסף גם "בעלי תשובה"), ואילו הרמב"ם מונה שש סוגים, ובסדר משונה (כבשיחת יום ב' דחג הסוכות ס" (לעיל ע' (...)). הביאור בזה — ראה שיחת ש"פ בראשית התוועדות ב' המשך לשמח"ת ס" (לקמן ע' (...)).
 (65) "אפילו היא מדברי סופרים" (שו"ע אדה"ז אר"ח סק"ו ס"ב).
 (66) קידושין כט, א (במשנה). וש"נ.

(51) מגילה ט, א.
 (52) ראה ספר הערכים חב"ד (כרך ב) ערך אוה"ע פ"ב (ס"ע רדע ואילך). וש"נ.
 (53) תהלים ב, א.
 (54) צפני"ג, ט. וראה רמב"ם ה' מלכים ספי"א.
 (55) ראה גם תו"מ חנ"ז ע' 98. וש"נ.
 (56) אחרי טז, ו. ועוד.
 (57) ריש מס' יומא.
 (58) ס"ו... (לעיל ע' (...)). וש"נ.
 (59) שבת קיח, ב.
 (60) תהלים פא, ד.
 (61) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.
 (62) ראה גם שיחת יום שמח"ת תשט"ז סכ"ו ואילך (תו"מ חט"ו ע' 148 ואילך).